

Η ΑΝΕΡΧΟΜΕΝΗ ΑΣΙΑ Αλλάζει το κέντρο βάρους της οικονομίας

Το κέντρο βάρους της παγκόσμιας οικονομίας, αφού διάβηκε τον Ατλαντικό, τώρα είναι έτοιμο να περάσει και τον Ειρηνικό. Η αρχή έγινε με την παραγωγική διαδικασία. Στην τρέχουσα φάση της παγκοσμιοποίησης, το κεφάλαιο είναι ελεύθερο να με-

«ΘΩΡΑΚΙΣΜΕΝΗ» Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η ύφεση στις ΗΠΑ έχει ξεκινήσει - ο υπόλοιπος κόσμος κινδυνεύει

ΤΟΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΜΗΝΑ τα σημάδια ύφεσης στις ΗΠΑ έχουν πολλαπλασιαστεί. Η ανεργία αυξήθηκε τον Δεκέμβριο στο 5% από 4,7% τον Νοέμβριο και 4,4% τον Δεκέμβριο του 2006. Η αύξηση στην απασχόληση υπήρξε, επίσης, απογοητευτική, 1% σε σχέση με τη μέση αύξησης του 1,6% των προηγούμενων είκοσι ετών. Η βιομηχανική παραγωγή, επίσης, έχει πέσει δραματικά στα επίπεδα του 2003, ενώ ο αμερικανός καταναλωτής βλέπει την αξία του σπιτιού του να μειώνεται, το χρηματιστήριο όπου έχει τοποθετήσει περίπου το μισό του πλούτου του να πέφτει και τις τράπεζες να γίνονται ολοένα και πιο αυστηρές στην χορήγηση δανείων. Τα Χριστούγεννα, λοιπόν, ήταν περισσότερο συντηρητικός στις αγορές σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια και έτσι οι λιανικές πωλήσεις εμφάνισαν πτώση -0,4% τον Δεκέμβριο σε σχέση με τον Νοέμβριο. Ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης του Michigan έπεσε τον Δεκέμβριο του 2007 στο 75,5 από 96,9 τον προηγούμενο Ιανουάριο, μια πτώση περίπου 20%. Συγχρόνως ο δείκτης προσδοκιών των επιχειρηματιών για τη βιομηχανική παραγωγή PMI μειώθηκε στο 47,7 τον Δεκέμβριο από 56 τον Ιούνιο

φεσης. Αιτία είναι το γεγονός ότι η Fed άργησε να αντιδράσει, ενώ τα χαμηλότερα επιτόκια θα επιδράσουν θετικά στην οικονομία με υστέρηση.

ΣΥΓΧΡΟΝΩΣ, ο πληθωρισμός στις ΗΠΑ έχει αναζωπυρωθεί στο 4,1% τον Δεκέμβριο του 2007, ενώ αναμένεται να κυμανθεί στο 3,5% κατά μέσο όρο το 2008 από 3% το 2007.

Αυτή η αύξηση δεν οφείλεται μόνο σε προσωρινούς παράγοντες, όπως οι τιμές των τροφίμων ή του πετρελαίου. Ακόμα και ο πυρήνας του πληθωρισμού αυξάνεται, φτάνοντας το 2,7% το 2008, δηλαδή σε ένα επίπεδο ανησυχητικό που θα εμποδίζει μελλοντικά τη Fed να προχωρήσει σε ακόμα πιο γενναίες μειώσεις επιτοκίων.

Η ΥΦΕΣΗ ΣΤΙΣ ΗΠΑ θα πλήξει και τους ι-

ΓΡΑΦΕΙ

Ο ΓΚΙΚΙΑΣ
Α. ΧΑΡΔΟΥΒΕΛΗΣ

πόσο αντιφατικό είναι να χαρακτηρίζω την αμερικανική οικονομία γερασμένη, όταν αυτές τις γραμμές τις γράφω σε αμερικανικής προέλευσης λογισμικό, αξιοποιώντας πληροφορίες, που συνέλεξα χάρη στην, αμερικανικής έμπνευσης, τελευταία τεχνολογική επανάσταση -αυτή του διαδικτύου. Μια επανάσταση που, βέβαια, προεξοφλήθηκε, σε βαθμό... «φουσκας», ήδη από τις αρχές της δεκαετίας. Και μπορεί το λογισμικό να είναι της Microsoft, αλλά από το πληκτρολόγιο μέχρι τον επεξεργαστή του υπολογιστή μου, όλα, πιθανότατα, είναι «made in China».

θα εκχωρίσει στην εργασία το μικρότερο δυνατό κομμάτι από την «πίτα» της παραγωγής. Αυτή ήταν και η θρυαλλίδα για την πλήρη εκδήλωση των αντιφάσεων της αμερικανικής (αλλά και της ευρωπαϊκής) οικονομίας: Οι εργαζόμενοι αναγκάζονται να αποδέχονται το «πάγωμα» των αποδοχών τους. Άλλα οι εργαζόμενοι είναι και καταναλωτές.

Παλιότερα, λύση είχε δοθεί με την κρατική παρέμβαση και το κοινωνικό κράτος. Όταν η «Συναίνεση της Ουάσιγκτον» αποκαθίλωσε τον Κεϋνσιανισμό, το πρόβλημα αντιμετωπίστηκε μέσω του δανεισμού. Τώρα και αυτή η περίοδος δείχνει να πλησιάζει στο τέλος της. Αν δεν μετατοπιστεί και το κέντρο βάρους της κατανάλωσης στην Ασία, οι ανισορροπίες θα συνεχίσουν να εντείνονται, απειλώντας να οδηγήσουν στην ανατροπή. Ο... Ράμπο καλείται να αντέξει μέχρι να φτάσουν οι ενισχύσεις. Αν τα καταφέρει, θα ακολουθήσει ένα κλασικό χολιγουντιανό happy end. Γιατί αυτή τη φορά δεν είναι μια «χούφτα γενναίοι». Είναι οι Κινέζοι. Και είναι πολλοί...

Η ύφεση στις ΗΠΑ θα πληξεί και τον υπόλοιπο κόσμο. Οι διεθνείς οργανισμοί έχουν ήδη μειώσει τις προβλέψεις τους για την ανάπτυξη σε Ευρωζώνη και Ασία

του 2007. Ο αριθμός-κλειδί για τον PMI είναι το 50, αφού κάτω από το 50 σημαίνει ότι περισσότεροι επιχειρηματίες βλέπουν μείωση της παραγωγής από αυτούς που βλέπουν αύξηση.

ΠΙΣΤΕΥΩ ΟΤΙ η αμερικανική οικονομία βρίσκεται ήδη σε ύφεση. Το οικονομετρικό υπόδειγμα που χρησιμοποιούμε δείχνει ότι η πιθανότητα ύφεσης έχει ξεπεράσει το 65% και ότι αν η πτώση στις τιμές των σπιτιών συνεχιστεί για ένα ακόμα τρίμηνο η πιθανότητα αυτή φτάνει το 90%. Η κρισιμότητα της περιόδου που διανύουμε γίνεται αντιληπτή αν εξετάσουμε την εξέλιξη της ανεργίας σε προηγούμενες περιόδους ύφεσης. Στις προηγούμενες υφέσεις από τα μέσα της δεκαετίας του '50, η ανεργία αυξήθηκε κατά μέσο όρο 0,4 ποσοστιαίες μονάδες στη διάρκεια έως λίγο πριν από το ξεκίνημα της ύφεσης. Σήμερα, έχει ήδη αυξηθεί κατά 0,6 ποσοστιαίες μονάδες.

Η ΥΦΕΣΗ ΕΧΕΙ ΜΕΓΑΛΟ και προφανές κοινωνικό κόστος. Πέρα από την αύξηση της ανεργίας συνεπάγεται και χαμένη παραγωγή, η οποία είναι μεγαλύτερη όσο περισσότερο διαρκεί η ύφεση. Ευτυχώς, η σημερινή ύφεση δεν προβλέπεται να διαρκέσει πολύ, περίπου 3 τρίμηνα ή 50% λιγότερο από τη μέση προηγούμενη διάρκεια των υφέσεων.

Η ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΜΕΙΩΣΗ των επιτοκίων από τη Fed -0,75% την περασμένη Τρίτη και σωρευτικά κατά -1,75% από τον Αύγουστο του 2007, η οποία ανέστρεψε προσωρινά τουλάχιστον το αρνητικό κλίμα στα διεθνή χρηματιστήρια, δεν θα καταστεί ικανή να αποσοβήσει την ύφεση. Ούτε μια περαιτέρω μείωση κατά 0,5% την προσεχή εβδομάδα, 29-30 Ιανουαρίου, φτάνοντας έτσι το επίπεδο του επιτοκίου παρέμβασης στο 3%, δεν θα μπορέσει να αποφύγει το τετελεσμένο της ύ-

χουν ήδη μειώσει τις προβλέψεις τους για την ανάπτυξη σε Ευρωζώνη, αλλά και για τις αναπτυσσόμενες μεγάλες χώρες της Ασίας, όπως η Κίνα και η Ινδία. Το 23% των εξαγωγών της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατευθύνεται προς τις ΗΠΑ και, συνεπώς, υπάρχει άμεση εξάρτηση της Ε.Ε.-27 από τις ΗΠΑ. Τα διεθνή χρηματιστήρια άρχισαν να αντιλαμβάνονται ότι η παγκοσμιοποίηση επηρεάζει τους πάντες και ότι η ύφεση στις ΗΠΑ, μια χώρα που παράγει το 27% του παγκόσμιου ΑΕΠ, έχει επιπτώσεις και για τον υπόλοιπο κόσμο, ο οποίος επενδύει και εξάγει σ' αυτή. Η κερδοφορία σε παγκόσμια κλίμακα δεν θα είναι ίδια το 2008. Και φυσικά, αυτό που θα αλλάξει προς το χειρότερο είναι η αντίληψη του κινδύνου και τα απαιτούμενα ασφάλιστρα των επενδυτών στη χρηματιστηριακή αγορά.

Η ΕΛΛΑΔΑ έχει αυτόχθονες δυνάμεις και θα αντισταθεί στην κρίση. Ο προβλεπόμενος, όμως, ρυθμός ανάπτυξης 4% στον προϋπολογισμό του 2008 είναι πολύ αισιόδοξος, δεδομένου ότι το 2007 ο ρυθμός ανάπτυξης

Η δραματική μείωση των επιτοκίων από τη Fed, ανέστρεψε προσωρινά τουλάχιστον το αρνητικό κλίμα στα διεθνή χρηματιστήρια αλλά δεν θα αποσοβήσει την ύφεση.

ίταν περίπου ο ίδιος, 4,1%. Συγκρίνοντας τις δύο χρονιές, 2007 και 2008, το 2008 χαρακτηρίζεται από σημαντική επιδείνωση σε πολλά μέτωπα: Αυξημένο κόστος κεφαλαίου για τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις, μειωμένοι ρυθμοί ανάπτυξης στο εξωτερικό, υψηλότερη μέση τιμή πετρελαίου και υψηλότερος πληθωρισμός. Αυτή η επιδείνωση πιθανόν να φέρει τον ρυθμό ανάπτυξης πιο κοντά στις προβλέψεις του παραδοσιακά συντηρητικού Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, δηλαδή γύρω στο 3,5%.

* Ο Γκίκας Α. Χαρδούβελης είναι Καθηγητής στο Τμήμα Χρηματοοικονομικής & Τραπεζικής Διοικητικής Παν. Πειραιώς και Οικονομικού Συμβούλου του Ομίλου της Eurobank EFG.